

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrletno K 10'50, za mesec K 3'50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglašeni in poslani vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Barbarizem v vojni.

Pravili so, da vojna ne more postati etična in humana, zakaj, ker je ipak barbarska. To je pač res, toda ono je vendar ovrženo po dejstvih, ki jih danes žalobno tako radi »preziramo«. Takoimenovano mednarodno pravo je v devetnajstem stoletju sankcioniralo precej človekoljubnega, kar je v sedanji vojni postalo zopet brez pomena. Bombardiranje neutrujenih in neobrambnih krajev, enako lazaretov in transportov ranjencev, zabranitev pobiranja ranjencev in pokopavanja mrličev na bojiščih, lepo ravnanje z vjetniki in njih uporaba za delo v ognju njihovih lastnih rojakov, zapori in muke sovražnih, dasi miroljubnih civilnih oseb, vsake starosti in spola v koncentracijskih taboriščih — vse to se v zadnjih evropskih vojnah dogaja.

Kapitalizem je, ki je napravil vojno barbarsko. Ker je v njegove interese zapleteno vse ljudstvo, tedaj se udeležujejo narodi vojne tudi s čustvom in zanimanjem mnogo bolj, kakor so to storili v prejšnjih, zlasti ob navadnih kabinetnih vojnah, v katerih je pomanjkanje vojnega pozorišča ali izgnba svojcev pač zadela marsikoga, toda celokupnost je bila prizadeta mnogo manj. Friderik II. je strogo prepovedal meščanom, da bi se vmešavali v vojna dejanja. Želel je, naj bi ljudstvo kolikor mogoče malo na zunaj opazilo o vojni, da bi se tembolj v notranjem moglo okrepiti, to se pravi, da bi ostalo davčno jačje. Tudi hurapatriotizem vojne leta 1866. in 1870., ki sta bili bolj politične kakor gospodarske narave, je bil bolj čustven, ni reflektiral na srce tako zelo, kakor to doživljamo danes.

Leta 1870./71. so po vojašnicah in barakah nastanjeni vojni vjetniki, katere niso marali vporabiti za delo, hodili v četah na izprehod in so dajali pri tem svoje gumbe s številkami, ki so jih imeli na suknjah, otrokom za cigarete. Častniki, ki so smeli večinoma stanovati privatno, so hodili le na častno besedo, da ne uidejo, v uniformi ali v civilni obleki, s paličicami elegantno se igraje, prosto okolo. Kdor je bil zmožen njihovega jezika, je začel, ne da bi se koga bal, z njimi na cesti ali v gostilni pogovor. Takrat to še ni veljalo kot »izdajalstvo domovine«. Da bi kdo nadlegoval miroljubne »sovražnike« ali celo njih žene ali otroke, se je smatralo za sramoto in smešno se je zdelo, če je kdo skromen nadpis: »On parle Français« ali »Man spricht deutsch« razbil. Vse to je šele napravilo nacionalno-kapitalistično ali moderno se izraženo, imperialistično ščuvanje, ki je tudi še porabljalo za svoje namene zelo razširjeno neznanje. Prejšnja vojna je imela še nekaj značaja starega viteštva in poštenega borjenja — sedanji se vrši v glavnem s stroji in kemičnimi zmesmi. In človek, ki jih vodi ali ki računa le z njihovimi učinki, si je prisvojil nekaj njihovega neizprosne, le popolnem uničevanju služečega mehanizma.

V neki knjigi Faucherja čitam naslednji dogodek iz leta 1859. Pripoveduje o dunajskem Pratru, kjer so takrat

za glad, ker prvotno še ni bilo jedilnic, predvsem skrbeli Italijani, ki so v velikih usnjatih vrečah nosili in prodajali laške klobasice s kruhom in parmezanom po vino- in pivotočih. »Težke čase«, pravi avtor, »so morali takrat prebiti takrat ti ogoreli uslužni dečki iz Udina in bergamaške doline. Ko je izbruhnila vojna v Zgornji Italiji med Avstrijo na eni in Francijo ter Sardinijo na drugi strani, je hotelo razburljivo dunajsko ljudstvo, razvneto po poročilih listov (to so bili že takrat hujšakci, samo tako vplivni ne), se vendar udeležiti preganjanja. Pri njem je bil lov na laške salami-prodajalce v Pratru moda. Ako so pa vjeli koga izmed teh ubogih fantov, mu vendar niso storili drugega, kakor da so ga z njegovo usnjato vrečo vred postavili na lesenega konja, kakega vrtiljaka in potem prisilili laškega moža z »vertlom«, da je spremljal vrtiljak z valčkom »Ob lepi modri Donavi«. »Garibaldi! imamo na vrtiljaku!« so klicali z velikim odobravanjem. Z laško vztrajnostjo so prenašali to, pa so še danes tukaj. Vojne so popularne in zapuščajo vendar v ljudskem življenju le manjše sledove. Ni vse zlato, kar se začasno svetli.

Tudi mi hočemo upati, da je sedanji nacionalni vojni fanatizem le mačje zlato.

Našim materam!

Mater! Koliko izmed Vas je takih, ki so morale v teku vojne nasititi otroka s praznimi besedami namesto s kosom tečnega kruha? In koliko Vas je, ki pričakujete s strahom dneva, ko boste stale pred svojimi otroci praznih rok, izogibajoče se njihovim prosečim pogledom. Ne varajmo sami sebe! Preden bo še končana strahota vseh strahot, bo še mnogo, premnogo mater, ki bodo morale gledati, kako umira od lakote njim najdražje bitje, njihov otrok.

Mater! Na Vas apeliramo predvsem, da na »Narodni blagdan«, ki bo 21. in 22. septembra, dejansko izkažete svojo ljubezen do otrok. Čeprav morda ravno Vaš otrok ni še potreben pomoči splošnosti, pa vendar ne morete ostati trde napram otrokom drugih mater, ki jih že sedaj trpinči najhujša bol, bol, da morajo odrekati — brez svoje krivde — svojim otrokom najpotrebnejše za vsakdanje življenje.

Mater! Vse za eno, ena za vse! Kdo naj globlje pojmuje pomen »Narodnega blagdana« kakor Ve? Ne zapirajte duri svojih domov, ko potrkamo dne 21. in 22. septembra pri Vas, proseč Vas pomoči za našo, Vašo bedno dečo.

Odbor S. H. S. žena za siročad.

Posvet glede ljudskega oblačevanja.

V sredo se je vršil posvet vojno-gospodarske komisije obeh zbornic in ta je obravnavala vprašanje ljudskega oblačenja. Prokurist »Velenakupne družbe avstrijskih

konsumnih društev« Löwy je povedal, da ima vsak industrijski zavod svojega takozvanega »hišnega jada«, in če hoče imeti kdo kako blago iz tovarne, ga dobi le s pomočjo trgovine pod roko. Kupujejo blago, ne da bi se vedelo, odkod da izvira in iz česa da je, in plačevati se morajo take cene, kakor se zahtevajo. Če bi hoteli obrtniki, da bi dobili ljudje ceno obleko, bi morali kupiti nadomestke, ki se dobe pri posameznih vojaških liferantih in ne smeli bi prodajati potom tihotapske trgovine pod roko, ter spravljati na ta način blago med ljudi. V tej trgovini zahtevajo za lodenasto blago, ki je stalo v mirovnem času 3 krone, 170 kron. Industrialce iz Liberca bi morali izprašati, na kak način da prihaja njihovo blago med ljudi. Deželne oblačilne centrale zahtevajo zaman blago in ne morejo ga dobiti. — Temu, da bi se pomagalo oblačenju z dovozom iz tujine — posebno dovozom perila iz Švice, dela največje preglavice finančno ministrstvo. Gre se tu glavno za žensko perilo, ki se je dobilo lahko pred vojsko za tretjino sedanjih cen. In kljub temu moremo dobiti še danes v trgovinah zaloge švicarskega luksuznega blaga. Blago pripeljana iz Ukrajine je postalo žrtev tihotapske trgovine najslabše vrste in tozadevni centrali ni bilo mogoče dobiti to blago v roke. Od kijevskega pogajanja dalje, je bilo in je še danes mogoče si preskrbeti iz Ukrajine vsaj najpotrebnejše vrste, zlasti blaga za perilo, da se oblečejo najrevnejši sloji, posebno otroci in dojenčci. V okupiranem ozemlju Rusko Poljske so ustanovili komisije za surovine, kojih člani so večinoma častniki in te pa ne kažejo potrebnega zanimanja za zaledje in ne iščejo nikakih stikov z zaledjem. Vsled tega je nakupovalna pisarna ustanovljena v Lublinu, več škodovala kot koristila, ker so se ravno radi nje cene ogromno povzdale.

Predsednik krojaške zadruge Zpěvák je govoril o nazadovanju krojaštva. Od šestnajst tisoč mojstrov, ki so bili na Dunaju pred izbruhom vojske, jih je postalo dvanajst tisoč proletarcev. Največje težkoče obstojajo poleg strašnih prehranjevalnih razmer, v preskrbovanju blaga in priprav kot niti itd. Veleindustrija in trgovina sploh, sta delale na to, da prodasta blago za visoke cene na Ogrskem in drugod; krojačem so pa dovolili nenavadno nizke mezde. Šele z ustanovitvijo urada za ljudsko oblačenje so dosegli krojači mezde, pri katerih morejo kolikoroliko eksistirati.

Sekcijski svetnik dr. Montel je zagovarjal ministrstva, češ, da so vse delala vzorno. Kako bi pa ne?!

Sodrug Seitz je izjavil, da je vladina dolžnost, da preskrbi potrebna sredstva, da bi se moglo preskrbeti blago za nepremožne sloje za nizke cene, ter da bi se moglo dati delu to brezplačno. Dalje je dolžnost vlade, o kateri se trdi od mnogih strani, da ima na razpolago mnogo večje zaloge kot jih potrebuje, da se zedinijo z vojaško upravo in zahteva od nje preostale zaloge za civilno prebivalstvo.

Žalostna slika avstrijskega gospodarstva...!

LISTEK.

Rdeči sarafan.

Poljski spisal Mihael Czajkowski.

(Dalje.)

To me je žalilo vedno britkeje in hujše, da si nisem skoro z nikomur občeval z ozirom na svojega očeta.

Kljub vsemu temu se pa nisem dosti brigal za njih skrivnosti.

Ravno v istem času se je pojavil v hiši gospe grofice Dr. ... mlad mož postavnega stasa in imenitnega obnašanja z imenom Vladislav Boski, katerega početje mi je bila od prvega trenutka uganka.

Ker se je Pavlica mnogo mudila pri grofici, sem bil tudi jaz čisto tam. In oni gospod se je čisto vedel ošabno in zaničljivo napram meni, dočim se je obnašal proti mojemu svaku popolnoma vljudno in dostojno.

Često sva se sporekla s tem skrivnostnim, meni ne pretrpljivim človekom in hotel sem svojo stvar poravnati v dvoboju, toda vselej me je Pavlina na kolenih rotila, da naj odneham, ki je vedno zvedela o moji nameri, ne da bi ji jaz kaj o tem povedal.

Samo prelahkomisljeno sem si tolmačil to Pavlinino početje iz njene domovinske ljubezni in pod pretvezo, da je ta odposlanec iz Varšave.

Nekega dne je prišla k meni sestra, ki je po očetovi smrti jako ljubeznivo občevala z mamo, prišla me je za roko in dejala s solzami v očeh: »Moj ljubi Tomaž!«

»Kako to, draga! Zakaj naj bom ubog?«

»Ah, komaj se upam, razodeti ti tvojo nesrečo!«

»Govori vendar! Govori, saj nisem nikak patriot!«

»O, ne! tega ne!«

»Kaj me je morda ta Vladislav raztrgal?«

»Ne, toda Vladislav!« ... tu je utihnila.

»Govori vendar, za božjo voljo!«

»No, ta Vladislav ljubi Pavlino!«

»To ni prav nič čudnega! Saj je vendar tako ljubka in krasna!«

»Toda, Pavlina tudi njega ljubi!«

»To je nemogoče!« Kakor od strele zadet sem skočil pokoncu in sem dirjal kakor besen po sobi. »To je laž. Samo obrekovanje. To ne more biti!«

Napol onesveščen sem se vrgel na divan.

Sestra se je vsedla poleg mene in me tolažila ljubeznivo.

»Potolaži se, Tomaž; ti sam si hotel tako! Ako bi mi ne bilo za tvojo prihodnost, bi ti tega nikdar ne povedala!«

»Kako to? Vedno mi to trdiš, ali pa moreš tudi dokazati?«

»Gotovo! Samo obljubi mi, da ne bodeš delal nobene kravala v hiši grofice!«

»Obljubim!«

»Prizezi mi pri ljubezni rajne mater!«

»Da, prisegam. Stori, kar hočeš, samo dokaži mi to!«

»To hočem tudi storiti!« je odgovorila in žalostno zmajala z glavo. »Tvoja sreča, vsa tvoja prihodnost odvisi od tega. Tu me počakaj!« mi je pošepetala in me pustila samega!

Kaj se je v meni godilo, bi vama težko povedal. V srcu je gorela kot peklenski ogenj ljubosumnost. Na obrazu se mi je pojavila rdečica sramu, da sem sploh mogel sumiti svojega angela. Samoljubje je bilo globoko ranjeno zaradi zasramovanja, toda plemenitosti duše se je gnusilo vsako nezaupanje.

Obenem mi je še sijal žarek upanja v pomoč. Zdela se mi je, kot bi mi kdo zašepetal: To vse ni nič res.

(Dalje prih.)

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 18. septembra. Uradno se razglašajo: Italijani so nadaljevali svoje napore, da bi osvojili naše pozicije v ozemlju Monte Pertica. Cilj njihovih s silnim artiljerijskim ognjem pripravljenih napadov je bilo slome Tassona, katero so sovražne čete petkrat zaporedoma nasvalkovale. V težkih bližinskih bojih so bili vsi napadi odbiti. Na Monte Tomba in Monte Solarolo so ostali sovražni približevalni poskusi neuspešni. Na planoti Asiago ljut artiljerijski ogenj. Skupine sovražnih letalcev so metale bombe na kraje za pialvsko fronto in v dolini Adige. Škoda je neznatna. — V Albaniji je bil odbit italijanski napad ob morski obali. Na višavskem pobočju pri Beratu, kjer smo svoje črte pomaknili proti jugu, so bili italijanski protinapadi zavrnjeni.

Bitka na zapadu.

Berlin, 18. septembra. (Uradno.) Armadna skupina kraljeviča Ruprechta: Pri Ypernu so bili zavrnjeni sunki, na obeh straneh kanala La Bassée pa večkrat ponovljeni delni napadi nasprotnika — Armadna skupina generala Boehna: Poskusi sovražnika, prebiti se severno gozda Holnon do naših črt, kakor tudi delni napadi proti Essigny Le Grand so se izjalovili. — Armadna skupina nemškega cesarjeviča: Med Ailetto in Aisno so nadaljevali Francozi svoje napade. Popoldne so izvršili sunek med Vauxaillonom in Allemantom, popoldne pa po najmočnejšem ognju na celi fronti z močnimi silami. Sovražnik, ki je bil sprva na Pinsu in južno ceste Laffaux-Chavignon vdrl v naše črte, je bil v protisunku zopet vržen nazaj. Proti ostali fronti napravljeni napadi so se zrušili pred našimi črtami. — Armadna skupina generala Gallwita: Nobenega posebnega bojnega delovanja. — Armadna skupina vojvoda Albrechta: Manjši poizvedovalni spopadi ob lorenški fronti in v Vogezih. — Macedonsko bojišče: Vzhodno Črne stoje Bolgari od 15. septembra v boju s Francozi, Srbi in Grki. Da se zavrne sovražnik, so nastopili tudi nemški bataljoni.

Berlin, 18. septembra. Angleško-francoski napadi na široki fronti od Havrincourta do Somme. Proti sovražniku, ki je vdrl na središče bojišča med Havrincourtom in potokom Omignonom, nasikujemo. Sicer so se na fronti izjalovili sovražni napadi. Bojujemo se povsod zapadno naših starih Hindenburgovih postojank.

Turki zasedli Baku.

Carigrad, 18. septembra. Vojni poročevalec brzojavne agencije Millv javlja, da so Turki vzeli mesto Baku.

Letalski napad na Pariz.

Bern, 18. septembra. Brzojavne vesti iz Pariza javljajo, da je zadnji letalski napad na Pariz napravil veliko škodo. Vsled užigalnih bomb je uničeno mnogo hiš. Nove nemške užigalne bombe imajo izredno veliko razstrelilno moč. Vsled letalskega napada je bilo pet oseb ubitih, mnogo oseb pa težko ranjenih.

Vesti iz Rusije.

Komisar za rdeči teror. Moskva, 16. septembra. Glasom lista »Mir« je odstopil justični komisar zaradi nesporazumljenja s predsednikom najvišjega revolucionarskega tribunala Krylenka, ki je menda zahteval prestroge ukrepe pri izvajanju rdečega terorja. Njegov naslednik je Rurky.

Suhomlinov ustreljen. Berlin, 18. septembra. Iz Zeneve javljajo: Glasom nekega petrograškega zasebnega pisma z dne 8. septembra je bil bivši vojni minister Suhomlinov v prvih septembarskih dneh zaradi potrjene udeležitve na zadnji petrograški zaroti, ustreljen.

Politični pregled.

— **Osoda poslanca Smodlake.** Dalmatinski državni poslanec dr. Smodlake se je vrnil pretekli teden po štiritletni odsotnosti zopet v svoje domače mesto Split. Takoj v prvih dneh vojne 1914. je bil z mnogimi drugimi dalmatinskimi veljaki vred aretovan. Preživel je cel martirij najprej kot jetnik v Šibeniku in Mariboru, potem kot vojak-prostav s »p. v.« v Budjejevicah. Ko je bil svoboden, se je bolan nastanil v Zagrebu, od koder se je sedaj vrnil v Split. Bil je od ljudstva slovesno sprejet.

— **Niti duhovniki ne ubogajo škofov!** Ko smo nedavno tega omenjali izjavo češke duhovščine, ki nasprotuje opominom, ki so bili obrazloženi v zadnjem pastirskem pismu, se tolaži »Reichsposta« s tem, da je le majhna skupina med češkimi duhovniki, ki se ne meni za be-

sedo njihovega »nadpastirja«. Med tem je ugovarjala že vsa češka javnost! Tu je dokaz! Ono pastirsko pismo vsebuje kakor znano tudi naslednja mesta: »Spoštovanje in pokorščina proti ob Boga odrejeni avtoriteti, je podlaga vseh redov v človeški družbi. Temeljno zlo naše dobe je mrzlično poželjenje po neodvisnosti in lastni volji. Moderni človek hoče biti odvisen le sam od sebe. Tudi tu so napačne ideje: Suverenost naroda, ljudske večine, vir pravice, samoodločevalna pravica narodov itd. pri delu so temelji, ki podkupujejo družabni red po naukih krščanske pravne modrosti. Te besede merijo očividno proti stremljenju slovanskih narodov po samostojnosti in neodvisnosti... Sedaj razpošilja tajništvo združene češke katoliške stranke — to so češki klerikalci, zadnje upanje avstrijskih patriotov! — izjavo, v kateri priporoča zlasti posebno slovesno praznovanje letošnjega dne sv. Vavla. Ta dan pade letos v čas zelo napetih, nacionalnih čeških stremljenj. Ideja sv. Vavla se bliža svojemu velikemu slovesnemu uresničenju. Priporoča se tedaj, letos združiti slavlje sv. Vavla z vero na samostojnost češkega naroda, ki prihaja v nacionalni deklaraciji do izrazitega izražanja. Na deželi naj bi se povsod zvonilo na predvečer, vršili naj bi se cerkveni obhodi, duhovne maše za narod, pridige itd., javna zborovanja, na katerih naj se povdarja patriotska zvestoba katoliškega naroda k stremljenjem češkega naroda in navdušenje za samostojno češko državo. Tajništvo bo na zahtevanje odposlalo za to slavlje govornike... Na katoliškem prazniku se bo pridigovalo ravno nasprotno temu, kar zahtevajo gospodje škofje...

— **Poljaki za neodvisnost in ujedinjenje Poljske.** V Krakovu se je vršilo v ponedeljek posvetovanje zastopnikov poljskih ljudskih strank Galicije in kraljevine Poljske, na katerem se je soglasno sklenilo, da ima edino poljski narod odločevati o bodočnosti Poljske. Poljski narod ne priznava delitve Poljske ter zahteva neodvisnost, ujedinjenje vseh poljskih dežel in izhod na morje. Obenem se je sklenilo, da se priredi sestanek vseh ljudskih strank Galicije in kraljevine Poljske v Varšavi.

— **Položaj na Ogrskem.** Z Dunaja se poroča, da je ogrski ministrski predsednik dr. Wekerle bil v ponedeljek od cesarja sprejet v posebni avdienci. Že dva tedna se nahaja Wekerlejev kabinet v krizi. Dr. Wekerle namerava ustanoviti veliko vladno stranko, ki pa je nemogoča brez grofa Tisze in njegovih pristašev. Ta pa neče služiti dr. Wekerleju. V kabinetu samem vlada nesoglasje o jugoslovanskem vprašanju, pa tudi o vprašanju prehrane. Ako odstopi dr. Wekerle, se bo baje vnanji minister grof Burian zavzel za zopetno imenovanje grofa Tisze; domneva se pa, da še ni prišel čas za vrnitev grofa Tisze na čelo ogrske vlade. Če bo odklonjen Burianov predlog, potem odstopi tudi on sam. Kot Burianov naslednik se že imenuje minister za ljudsko prehrano princ Windischgrätz.

— **Grof Tisza na Hrvaškem.** Grof Tisza, ki potuje zadnji čas po Hrvaški, da se pouči o tamkajšnjem razpoloženju, se je v nedeljo vrnil zopet v Zagreb. Na grajščini Martijanec je obiskal znanega madžarona barona Raucha. V Zagrebu je še konferiral z nekaterimi politiki ter je potem odpotoval v Bosno. Ko se vrne na Dunaj, bo od cesarja zopet sprejet v avdienci, da poroča o svojih vtisih in razgovorih s hrvaškimi politikmi. Potem — tako se v političnih krogih zatrjuje — padejo one odločitve, ki so v zvezi z rešitvijo jugoslovanskega vprašanja. Potem se reši tudi kriza glede hrvaškega bana. Splošno je mnenje, da je potovanje grofa Tisze velike politične važnosti.

— **Državni tajnik Soli v Sofiji.** Nemški državni tajnik dr. Soli je dospel pretečeno nedeljo v Sofijo ter je konferiral z ministrskim predsednikom Malinovicim. V ponedeljek je ponovno razpravljal z ministrskim predsednikom kakor tudi s finančnim ministrom. Popoldne je bulgarski car sprejel Soli v posebni avdienci. O svrhi Soliovega potovanja v Bulgarijo se ne omenja ničesar.

— **Pred politično krizo v Nemčiji.** Iz Berlina se poroča: V nedeljo zjutraj takoj po objavi avstro-ogrške mirovne note so preizkušeni parlamentarci izrazili mnenje, da avstrijski korak pač ne bo imel ugodnih posledic za vnanjo politiko Nemčije, pač pa bo največjega pomena za notranjo politiko države. Danes piše vse nemško časopisje o notranjem političnem položaju. Že prej se je širila nezadovoljnost na tistem, sedaj pa je buknila na dan. Zdi se, da je Nemčija na predvečer nove politične krize.

— **Francoski socialisti in mirovno vprašanje.** V pariški »Humanite« svari poslanec Renandel alirane vlade, naj nikar ne poskušajo odpraviti Burianov mirovni predlog kot manever; naj se nikdar ne poskušajo skriti za vojaške uspehe; in če so ti še tako veliki, nas vendar ne morejo oprostiti od dolžnosti, da odgovorimo na besede, ki tudi zmagovitemu vojaku sladko done. Odgovor mora biti precizen očrt pogodbe, katero morajo podpisati vsi narodi sveta. Vojna ne sme trajati niti eno minuto delj nego je potrebno, da se doseže pravičen mir.

— **Zakaj italijanski socialisti ne gredo v London.** Pariški »Populaire« objavlja pismo uglednega italijanskega socialista, ki navaja vzroke, zakaj se italijanska stranka ne udeleži medzavezniške socialistične konference v Londonu. Konferenca — pravi italijanski sodrug — je sklicana po Gompersu, predsedniku ameriške

federacije, ki ni niti član internacionale in ki je tudi zelo oddaljen od socialističnih načel in metod. Avtor je mnenja, da se morajo vsi naporji osredotočiti na to, da se zopet upostavijo internacionalni odnosi in da se uvede akcija za mir proti kapitalističnemu režimu v duhu zim-merwaldske konference.

— **Pašić v Parizu.** Srbski ministrski predsednik Pašić je dospel v Pariz, kjer bo konferiral s francoskimi državniki o jugoslovanskem vprašanju.

— **Morilec sodruga Jauresa pred sodiščem.** Zdravniki, ki so imeli nalogo, preiskavati duševno stanje J. Vilaina, morilca voditelja francoskih socialistov, so izjavili v svojem poročilu, da Vilain ni duševno bolan in da lahko pride pred sodišče, da se zagovarja zaradi umora sodruga Jauresa.

— **Viviani o avstro-ogrski mirovni ponudbi.** Iz Zeneve se poroča: V Parizu je bila avstro-ogrška mirovna nota izročena v nedeljo zvečer. Bivši ministrski predsednik Viviani je političnim prijateljem izjavil, da imajo levičarske stranke zagotovilo, da bo tokrat parlament razpravljal o mirovni ponudbi. Vprašanje vojnih kreditov je sedaj zaradi stališča socialističnih strank brezdvomno odvisno od načina, kako bo nastopila vlada glede mirovnega predloga Avstro-Ogrske, s čimer seveda ni rečeno, da bi vlada predlog morala sprejeti. Nikdo neče omejevati svobodne odločbe medzavezniškega vojnega sveta, ki bo imel odločati glede odgovora. Odgovor pa mora biti v soglasju z voljo francoskega naroda.

— **Kaj poroča Reuterjev urad.** Velika angleška brzojavna agentura, takozvani Reuterjev urad, je iz poučenih krogov izvedel, da bodo zavezniški avstro-ogrski predlog temeljito pretresali, predno podajo odgovor. Za enkrat izražajo mnenje, da ni dosti pričakovati od konference, dokler centralne države ne pritrdijo posameznim točkam, dokler na primer ne priznajo odškodnine za Belgijo in Srbijo.

— **Ententa in mirovno vprašanje.** Iz ententnih držav prihajajo poročila, ki kažejo, da zavzema ententa glede Burianove mirovne ponudbe odklonilno stališče. Iz Pariza kakor iz Londona se javlja, da bodo aliranci na avstro-ogrsko noto odgovorili najbrže s posebnim sporočilom narodom centralnih držav. V tem sporočilu bo ententa baje precizirala svoj mirovni program in naznanila svoje pogoje tako glede teritorialnih, kakor tudi ostalih vojnih vprašanj. Pričakovati je v tem okviru tudi izjave o nacionalnem problemu, zlasti tudi o jugoslovanskem vprašanju. Sicer pa se da iz glasov sovražnega časopisa posneti, da ententa sploh ne razpravlja o miru, dokler ne padejo odločitve na bojiščih.

Dopisi.

Ljubljana. Neužitna moka in aprovizacija drž. železnice. Naša aprovizacija nas prav pridno preskrbuje s kruhom, ki ga peče iz neužitne sirkove moke, ki je uradno dognana kot za ljudi neužitna in škodljiva. Tako je dognalo preskuševališče za živila. Kruh pa ni le slab, marveč je tudi silno drag, zakaj kruh, ki tehta 72 do 75 dek velja 88 vinarjev. Uprašamo aprovizacijo državne železnice, če nas res smatra za živino, ki ji ta moka tudi ne prija? Mi hočemo imeti kruh iz moke ne pa iz smeti. Kje je pa novina? Zakaj imamo samo pri nas to moko, iz drugih krajev še nismo nič čuli o njej?

Delavsko gibanje.

Zveza mladostnih delavcev leta 1917. V minulem letu je pristopilo 5259 novih članov. Čeprav jih je od teh moralo mnogo k vojakom, znaša še vedno narastek članov napram letu 1916 okrog 700 članov. To pridobitev na članih je pač ceniti toliko bolj, ako pomislimo, da so oblastva delovanje zveze mladostnih delavcev neprestano ovirala zlasti v provinci, dočim so ta in podjetništva šla na roko meščanskemu mladostnemu gibanju. Število članov je poskočilo od 7268 leta 1916 na 7985 leto 1917, torej za 9,2 odstotka. K vojakom je odrinilo 4549 članov, od teh je mrtvih 281, ranjenih 275 in vjetih 123 članov. Delavskim telovadnim društvom je pripadalo 1085 (16 odstotkov) politični organizaciji 324 (5 odstotkov), strokovnim organizacijam 1052 (15 odstotkov) članov. Mladostna organizacija je posebnost obstojala iz vajencev in mladostnih delavcev do 18. leta. Tudi blaginjsko stanje je še precej povoljno, vendar zadoščajo dohodki le komaj za pokritje zveznih izdatkov. Časopis »Mladostni delavec« je moral v minulem letu prepogostokrat trpeti vsled cenurnih razmer. Naklada iz leta 1916 okrog 100.000 izvodov je padla v letu 1917 na le 94.000 izvodov.

Stavka v linški delavni drž. železnice. Delavci državno-železniške delavnice v Lincu so pred nekaj dnevi pričeli s stavko. Vzrok pomanjkljiva in nezadostna preskrba z živili. Železniška uprava pa je dala kratko in malo pozvati železničarje v pisarno in jih vpraševala, al hočejo delati. Kdor je dejal: »Ne«, so ga takoj odpustili iz službe in mu poslali vojaško pozivnico. Na ta način so izsilili zopet red. Na tak način tudi uravnavajo vse prometne težkoče, ki nastajajo vsled pomanjkanja izvežanih delavcev. Mesto, da bi ugodili pravičnim željam delavcev, si tako naprtujejo vedno večje težkoče v prometu.

Dnevne vesti.

— **Otvoritev slovenskega gledališča.** Poroča se, da se otvori slovensko gledališče v soboto, dne 28. t. m. z otvoritveno predstavo »Divji lovec«. V nedeljo, dne 29. t. m., pa se poje Smetanova opera »Prodana nevesta«.

— **Afera Lončar.** »Slov. Narod« piše: Istočasno, ko so Nemci odstavili ljubljanskega realčnega ravnatelja, so odvzeli začasno vodstvo idrijske realke profesorju dr. Lončarju. V formalnem oziru se temu koraku ne da mnogo ugovarjati, ker sme menda v takih zadevah šolska oblast odločevati po prostem prevdanku. V stvarnem in moralnem oziru pa je Lončarjeva afera vreden pendant h Corájevi. Profesor dr. Lončar je bil odstavljen pod pretvezo, da ne spoštuje predpisov glede notranjega službenega jezika. V dobi, ko se nahaja narodnostno vprašanje monarhije na kritičnem vrhuncu, preganjajo oblasti moza, ki si je kot voditelj slovenskega zavoda upal pisati c. kr. uradu v slovenskem ozemlju slovenske dopise! Povrh moza, ki ni bil nikdar političnik, temveč izključno in vedno le pedagog in učitelj! Tudi profesor Lončar je v ostalem žrtev maščevanja in denunciacij. Najostudnejša je pač ona idrijskega rudniškega ravnatelja dvornega svetnika Billeka, ki je drja. Lončarja očrnil kot povzročitelja idrijskega štrajka, ako-ravno ve dobro, da živi profesor Lončar izključno le svojemu poklicu in svojim knjigam in da se nikdar ni vmešaval v vsakdanje politične in socialne boje. Sploh je poglavje o drju. Lončarju eno najsrpnotnejših za našo šolsko upravo. Idrijski profesor je eden najznamenitejših naših učenjakov, mož, s katerim bi se lahko ponašal vsak narod, in kateremu omogočiti razvoj vseh duševnih zmožnosti, ustvariti delokrog za znanstveno delovanje, bi vsaka pametna in res kulturna naučna uprava smatrala za svojo dolžnost. V Avstriji je ravno narobe, kadar gre za našega človeka. Ze cela desetletja puščajo drja. Lončarja samevati v Idriji in ga izolirajo v oddaljenem rudniku, da bi ga duševno ubili. S tem, da so mu sedaj odvzeli provizorično vodstvo idrijske realke, so ga hoteli menda diskvalificirati za slučaj, da bi le prišel v pošte za eno ali drugo boljše mesto. Ali je ni poti, da bi rešili svoje najboljše kulturne delavce uničujočega objema zagrizene vsenemške birokracije?

— **S seje občinskega sveta ljubljanskega** v torek, dne 17. t. m. Iz poročil g. župana posnemamo: Deželni odbor ne dovoli pobiranje tlakarine. Nekaterim beguncem, ki nimajo nobenega opravila v Ljubljani, so se odrekle živilske nakaznice na podlagi posvetov pri deželni vladi, kar je zlasti naperjeno proti prekupečim. Vlogo glede odprave smodišnice na ljubljanskem polju je ministrstvo po enem letu odgovorilo, da jo odpravi, če bo mogoče, torej je odgovor neugoden. — V Šiški se napravi zaradi vednih poplav na ulicah za sedaj en požiralnik, ki bo stal 1600 K. — Kot meščan je dal zaobljubo g. Peter Štepec iz Šiške. V občinsko zvezo je bilo sprejetih 110 prosilcev, 17 pa jih je bilo odklonjenih, enemu prosilec se zagotovi sprejem, ko doseže izpust iz ogrskega državljanstva. — Izvršila se je nenadoma skontacija mestne blagajne, ki je v redu. — Zveza hišnih kanalov z glavnimi odtoki se večini prosilcem odgodi do 1. oktobra 1920. — Odobri se izplačani draginski prispevek mestnim uslužbencem v znesku 72.939 K. — Tehniki na občinskih tehnicah se zviša za 100 odstotkov. — O aprovizacijskih razmerah je poročal podžupan g. dr. Triller, ki je v daljšem govoru naglašal, da se je dalo doseči vsaj toliko, da bomo imeli zagotovljeno normalno tezo kruha. Vložil se je ugovor proti kaljeni koruzni in sirkovi moki, ki je pokvarjena in smrdljiva in je neužitna, kakor je dognalo graško preskuševališče, ki so mu jo poslali zagorski rudarji v preiskavo. Krompirja je določena 60 kg na osebo, ki ga bo pa mogoče razdeliti šele do novembra. Občina si bo skušala pridobiti tudi nekaj fižola, ješprenja in kaše za rezervo, ker to, kar dobivamo, nikakor ne zadošča; ta zaloga bo namenjena posebno siromašnejim slojem. Občina se pridružuje protestu aprovizacijskega odseka proti samopreskrbi z nahrbtniki. Vsekakor pa mora biti občina odločna nasproti tihotapskega prekupečevanja. V odbor za mestne vožnje je bil izvoljen namesto Iv. Kregarja g. Marinko, namesto Šarca v hranilnični upravni odbor pa Fr. Klemenec. Zaradi razsvetljave so se pritoževali g. Jeglič (na Škofovem), sodrug Mlinar (na Opekarski cesti); dalje glede varnostnih odredb ob Gruberjevem prekopu, zaradi velike mlake pri Ranzingerjevi hiši, ter glede električne železnice, ki ne priklaplja pomožnih voz, da bi pasanti imeli dovolj prostora. — V tajni seji se imenuje dr. Letnar konceptnim praktikantom, Franc Kavčič pisarniškim asistentom, Ivan Koleča, pisarniškim praktikantom in Anton Pirc za stalnega mestnega tržnega stražnika. — Prošnja tiskovne zadruge za podelitev koncesije za prodajo knjig se priporoča.

— **Desetletnica.** Te dni je minulo deset let od znanih septembrskih dogodkov v Ljubljani. Takrat sta bila ustreljena 22letni strojnik Rudolf Lunder in 15letni četrtosolec Ivan Adamič. Težko ranjenih je bilo osem oseb.

— **Ročni mlini prepovedani!** Po naredbi trgovskega in poljedelskega ministrstva se je sedaj uredila uporaba ročnih mlinov. Ročni mlini so tisti mlini, ki meljejo žito ali sočivje z ročno ali pa gonilno močjo. Vbodoče je mle-

tev žita ali sočivja za človeško rabo strogo prepovedana. Le deželna politična oblast more dati za to dovoljenje.

— **Narodni svet.** V ponedeljek, dne 16. t. m., je imelo predsedstvo NS. sejo, na kateri se je razpravljalo o tržaškem vprašanju. Istega dne se je posvetoval finančni odsek NS. o pridobitvi denarnih sredstev za NS., in aprovizacijski pododsek, ki se je bavil z ustanovitvijo organizacije za nabavo živil, posebno za Primorsko. — V torek, dne 17. t. m., je imel sejo oragnizačni odsek, ki se je pečal z ustanovitvijo okrajnih in krajevnih odborov NS., ter ustavoupravni odsek, v katerem so se razmotrivala aktualna vprašanja. — V sredo, dne 18. t. m., je zboroval gospodarski odsek, ki se je posvetoval o zblizanju slovenskega združništva, o čemur se bodo obvestile centralne združne organizacije.

— **Tudi šolske knjige dražje.** Naučno ministrstvo je dovolilo na prošnjo knjigotržcev pri prodaji šolskih knjig desetodstotni draginski pribitek.

— **Razkrita zakotna kupčija.** Pripovedujejo, da so bile pri Ranzingerju v Ljubljani velike preiskave, kjer je deželnovalna komisija našla shranjene večje množine različnega zavlečenega blaga, med drugim je bilo bil zaplenjen en vagon slivovke, ki je bila last ljubljanske kreditne banke. Banka seveda ni bila upravičena pečati se s kupčijo z žganjem in tudi ni imela pravice skrivati tako blago. Preiskava bo menda že dognala, kaj in kako je na stvari!

— **Zločin v Ajdovščini.** Od 29. avgusta t. l. je pogrešala družina svojega očeta Antona Čermelja, čevljarja iz Ajdovščine štev. 127. Črez teden dni pa so ga ljudje dobili utopljenega v reki Vipava blizu Ustja. Dne 29. avgusta je bil šel pozno v noč domov iz gostilne, vojak so ga srečali, mu vzeli denar in ga vrgli v narasli potok Hubelj, ki se steka v Vipavo. Zdravniška preiskava je dognala, da ni imel nobene druge rane.

— **Krava požrla konja.** Posestnik »pri Petrovču«, po domače v Bašlju pri Kranju je prodal konja za 13.000 K. Denarnico je imel v žepu svoje suknje. Šel je pobirat češplje. Med pobiranjem mu je padla denarnica iz žepa, za njim prišla krava in požrla denarnico z lepo svoto 13.000 K, ki jih je dobil Petrovec za svoja konjčka.

— **Zaradi navijanja cen pet dni zapora.** Koroški veleposestnik pl. Knapitsch pri Brežah je prodajal nekemu tovarniškemu uradniku 150 kg težkega prašiča in zahteval za kilogram žive vage 35 kron. Prešič bi stal torej 5250 kron! Zaradi navijanja cen se je moral zagovarjati pred sodiščem, ki ga je obsodilo na celih pet dni zapora.

— **Izmučeni in sestradani železničarji pod bajoneti.** V petek, dne 13. t. m. je pripeljala železničarska partija v Pragersko tovarni vlak. Že dvajset ur neprestano v službi — od Ljubljane pa do Pragerskega so morali železničarji opravljati svojo premikaško službo — so prišli končno ob pol 6. zvečer v Pragersko in prosili predpostavljenega uradnika, naj jih pusti domov v Maribor, ker so vsled dolge službe trudni, premočeni od dežja in lačni. Ob 6. je bil vlak gotov, toda uradnik je (menda iz zlobe) dal prednost štirim drugim vlakom. Ker bi bili morali zato čakati do desetih zvečer, so prosili uradnika naj dovoli, da se odpeljejo v Maribor s poštnim vlakom. Uradnik pa zavpije nad njimi: »Kaj mi pripovedujete to, to mo nič ne briga!« in jih je dal aretirati po vojaški kolo-dvorski straži. To se je zgodilo ob času, ko je bil kolo-dvor poln občinstva. Železničarje so odgnali pod nasajenimi bajoneti v železničarsko sobo in postavili pred vrata dve straži z nasajenimi bajoneti. Med občinstvom je vzbudilo tako ravnanje naravno hudo ogorčenje. Šele čez nekaj časa je prišel železničar in zapovedal straži, da je odstopila. To je škandalozno ravnanje z ljudmi, ki zahteva zadoščenja.

— **Šest rjuh za 4000 kron.** V ogasu nekega dunajskega časopisa ponuja nekdo šest platnenih rjuh in zahteva zanje nič manj kot 4000 kron. Kaj poreče k temu urad proti vojnemu oduštvu? Bržkone nič.

— **Kdor je hlapec, naj hlapec ostane!** Ta apostolski rek, katerega je izkopal škofovsko-bavarski državni zbor kot podlago za moderno poglobitev discipline in reakcije, se je prenesel v glavnem od poglavarjev hierarhije tudi na nižjo duhovščino, ki ga uporablja. Vsaj je znano, da cerkveni višji ovirajo vsako organizacijo nižjega duhovništva, ki stremi za socialnim in gospodarskim izboljšanjem. Na najvišjih mestih je za »naslednike Krista« socialno vprašanje sijajno rešeno. Veliki cerkveni knezi vlečejo bogate, deloma celo objestno visoke dohodke. Na nižjih mestih pa vlada največja razlika: poleg najmanjših župnij se dobe tudi borna mesta, kjer morajo posamezniki v resnici stradati. Katoliška cerkev pa se je vedno branila, da bi to izravnala. Razlika naj ostane, ker se za nepokorne duhovnike rabi kazenska mesta. Monakovski nadškof Faulhaber se je — kakor piše »Arbeiterica« — pred večjim krogom duhovnikov v Freisingu ostro izrekel zoper stremjenja po izboljšanju plače. Nadškof je rekel: »Pomotoma se primerjajo duhovniki, učitelji in državni uradniki. Te primere niso na mestu, ker duhovniki nismo nikaki državni uradniki in tudi nočemo biti. Ako se pa sedaj tako gnetemo okrog državnih jasl, kaj storimo potem, ako bi volna izpadla slabo ali ako bi se za dvajset let izvršila ločitev cerkve od države?« Pri tem je najbolj zanimivo, da je monakovski nadškof, ki je sicer že imel samozavestne vojne govore, katere je aneksionistični del časopisa v centru

beležil z zadoščenjem, se podal med obupnike in smatra neugodni vojni izid tudi kot mogoč. Toda o tem se naj zagovarja na svoji prihodnji frontni vožnji. Cerkev pa sicer pred »državnimi jasl« ni tako skromna in dokazuje le ravnodušnost visokih gospodov cerkve nasproti bedi svojih »nižjih« tovarišev.

— **Izšla je 3. številka »Kurenta«** s sledečo vsebino: Damir Feigel: Soba štev. 69. — Manica: Največji blagoslov. — Ferdo Plešič: Pravljice za odrasle: 4 o odseku za ljudski blagor. — Bahun: Valeji. — Jože Plot: Politika gospoda Matevža. — Ustrezi vsakemu! Tudi mecen. Pozor na papirnato blago! Izpremenjene vrednote. Napadno razumel, za naše gospodinj. Netaktičnost. — V prilogi: Njegova zadnja želja. Neverjetni Tomaž. Narobe svet. Pozna jo! Vedno »nobel«. — Listnica uredništva. — Slike: Maksim Gjašpari: Naši zvonovi. Homatije v Rusiji. — France Podrekar: Sedem kranjskih Švabov, ali »joj tebi Korošec« Durchhalten! — Arh. Smrekar: Razžaljeni berač. Slovenske titularne žene in neveste madžarov. Gospod sodarski pomočnik v iseni 1918. — »Kurent« velja do konca tekočega leta 10 kron in se ga naroča v upravnistvu »Kurenta« v Ljubljani, Stari trg štev. 19.

Shodi.

Pozor železničarji!

Skupine železničarjev in eksekutive v Ljubljani. Dne 20. t. m. ob pol 8. uri zvečer se bode vršila v društvenih prostorih v Šelenburgovi ulici odborova seja vseh treh okrajnih skupin kakor tudi eksekutive. Dnevni red: 1. Poročilo sodruga Kopača, 2. Določbe glede volitve novega predsednika okrajne skupine Ljubljana I.

Konsumenti južne in državne železnice v Ljubljani! V soboto, dne 21. t. m. ob 7. uri zvečer se bo vršil v dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani javen shod konzumentov državne in južne železnice na Kranjskem s naslednjim dnevnim redom: 1. Aprovizacijske razmere železničarjev na Kranjskem. 2. Raznoterosti. K mnogobrojni udeležbi vabijo sklicatelji.

Balfourjev govor.

London, 16. septembra. Pri zajtrku, ki ga je priredil kraljevi kolonialni inštitut zastopnikom angleškega časopisa, je imel Balfour govor, v katerem je govoril o avstro-ogrski noti in izvajal med drugim: Šele pred nekaj urami sem zvedel o noti, zato je treba smatrati moja izvajanja le za osebno izjavo vladnega člana, ki se ni še z nikomur o tem posvetoval. Edin sem z noto v eni točki, ki pravi, da je v nevarnosti vsa civilizacija. Kaj pa hoče nota? Po mojem mnenju: Nobenega premirja, temveč pričetek razgovorov neodgovornih oseb. Ne dvomim, da ne bi bili taki razgovori koristni, toda, je-li dana možnost, da se ti sploh prično? Tekom vseh štirih let vojne ni prišla nemška vlada z nobenim mirovnim predlogom na dan, izrazila ni nobenega predloga glede pogojev, pod katerimi naj se sklene mir. In sedaj predlagani razgovori! Predstavljajte si pol tucata diplomatov pri skupnih razgovorih, ki bi pazili na to, da se ne razgalijo v svoji pravi obliki. Uradno niso odgovorni. Predstavljajte si, kako bi ti diplomati od dne do dne pazili na menjajoč se vojni položaj. Mnogo vprašanj je še, o katerih se je treba razgovarjati, toda, se-li približujemo štadiju, kjer je mogoče o teh vprašanjih odločevati? Zdi se mi, da ne? Predno pridemo v ta štadij, je treba rešiti še večja vprašanja. Menjajoča stališča vlad ne smemo napačno razumeti. Njih stališče je bilo jasno izraženo.

Kaj pa koristi, pričeti neodgovorne razgovore? Pojasniti hočem to na podlagi sedanjega političnega položaja. Predno smo prejeli to mirovno ponudbo, smo zvedeli za govor nemškega podkanclerja, ki se je točno in nedvoumno izrazil o različnih vprašanjih. Ali poznajo uradna mesta na Dunaju in pisci te note podkanclerjev govor? Podkancler je govoril v imenu nemških liberalcev. Ti tvorijo v rajstagu večino. Kaj je dejal o Belgiji? Ne pravi izrecno, da mora Nemčija obnoviti Belgijo, ali ji dati odškodnino za različne krivice, ki jih je prizadejala tej deželi. Zdi se pa, da hoče Nemčija dovoliti Belgiji nekaj sprememb v njenih notranjih razmerah, da doseže zopet svojo neodvisnost. Pazite na to, da ta podkanclerjeva izjava izrecno odklanja, kar smatramo mi za samoobsebi umevno, namreč obnovitev in odškodnino Belgiji, ki je neverjetno trpela. Nemčija je naložila sedaj boljševiški vladi tri milijone funtov kontribucije za škodo, ki jo je baje utrpela Nemčija zaradi Rusije. Rad bi vedel kakšno krivico je Rusija storila Nemčiji in bi jo primerjal s krivico, ki jo je Nemčija storila Belgiji. Ali smemo smatrati za resno, da vzame Nemčija od Rusije 300 milijonov in ne da Belgiji nebenega šilinga odškodnine? Ako je to mnenje nemške vlade, potem ne more koristiti nehen razgovor. Najtežavneje bi bilo razpravljati o kolonijah. Zdi se mi, da so težkoče, ki se nudi pri tem vprašanju sploh nepremostljive, ali pa bi se morala vrniti Nemčiji oblast nad onimi ljudstvi, ki jih je zkorisčala ter ji dati kontrola nad onimi pomorskimi oporišč, ki je ne stori le za nadzornico komunikacijskih točk med enim delom angleške države, temveč ji dajo tudi oblast nad

vsem prometom. Glede Atzacije-Lorene je izjavila Nemčija, da je ne odstopi na noben način. Kako naj imajo v teh slučajih mirovni razgovori uspeh? Tega ne morem navedeti.

Nadalje je izjavil liberalni nemški podkancler, da ostanejo usoda Poljske in usoda onih narodov, ki mejijo na vzhodno rusko mejo, kakor tudi bukareški mir, ki je storil Rumunijo za vazala, v popolni veljavi, in da bo Nemčija sama uredila vsa ta vzhodna vprašanja. Kdo vidi v tem možnost sporazuma? Ententni narodi žele resno, da, celo strastno miru, toda tako neumni niso, kakor to mislijo nekateri kritiki osrednjih oblasti. Oni namreč vedo, da so vsi razgovori nemogoči dotlej, dokler se Nemčija ne sprijazni s predlogi, ki jih je ponovno izrazila ententina diplomacija. In ako stavi Nemčija predlog mirovni razgovorov, ga ne stavi zato, ker upa, da bi bil ta predlog sprejet, temveč zato, ker upa, da utegne izzyati med aliranci spor ali nesporazumljenje ter tako oslabiti zmago, ki se nudi na vseh bojiščih: v Franciji, Italiji, Mezopotamiji in Rusiji. Z velikim samozatajevanjem sem prišel do zaključka, da ta predlog nikakor ni poskus, doseči sporazumni mir, temveč poskus, oslabiti sile, ki se so razmahile na vseh bojiščih, pri čemer računajo nasprotniki na ona čustva prebivalstva, o katerih menijo, da so zavlada v vseh deželah in ki naj služijo njih namenom. Njih predlog ne more prinesiti miru in prepričan sem, da ne izzove med aliranci nikakega nesoglasja. Najsi se običe Nemčija v Wilsonovo ali kako drugo obliko, samega sebe ne more zatajiti, kajti njena oborožena pest se pokaže pri vsaki priliki. Nameravani predlog ne more imeti drugega uspeha, kot da vzbudi upanje in nade, ki pa se ne morejo uresničiti; ne bo pa nas približal strastno zaželenemu miru, ki naj konča ne le vse naše prestano gorje, temveč ki naj da tudi jamstva, da naši otroci ne bodo izpostavljeni enakemu trpljenju.

Zadnje vesti.

Nemčija sporazumna z mirovno noto.

Dunaj, 18. septembra. Skupina nemško-nacionalnih poslancev se je podala danes k vnanjemu ministru grofu Burianu ter izrazila željo po pojasnili glede mirovne ponudbe. Grof Burian je poslanece med drugim izjavil, da se je mirovna nota odposlala v sporazumu z zavezniško nemško državo.

Jugoslovansko vprašanje.

Budimpešta, 18. septembra. Ogrsko časopisje soglasno izraža mnenje, da se jugoslovanska kriza približuje svoji rešitvi in to vsled izrecne volje vladarjeve. Na ta način se hoče monarhija izogniti, da bi se o tem vprašanju razpravljalo na mirovni konferenci. Projekt ni še popolnoma dozorel. Najtežji del projekta, piše »A Nap«, je dalmatinsko vprašanje. Dalmacija se mora odcepiti od Avstrije in priključiti Ogrski, oziroma Hrvatski. Glede Bosne je avstrijska vlada pripravljena, pogajati se na podlagi, naj pripadeta Bosna in Hercegovina Ogrski, ki plača odškodnino. Bosna postane posebna banovina. (To naj bi bila »rešitev jugoslovanskega vprašanja«! Gospodje pač delajo račun brez krčmarja.)

Amerika odklanja mirovno konferenco.

Washington, 18. septembra. Od predsednika Wilsona pooblaščen je državni tajnik Lansing izjavil, da bo Wilsonov odgovor na Burianovo povabilo na mirovno konferenco sledeč: Vlada Združenih držav smatra, da je mogoč samo en odgovor na noto avstroogrsko monarhije. Wilson je ponovno z vso odkritosrčnostjo povedal pogoje, na podlagi katerih bi se Združene države razgovarjale o miru. Združene države ne poidejo na nobeno konferenco, ker so svoje stališče že precizirale.

New York, 17. septembra. Ameriško časopisje z redkimi izjemami odklanja mirovno noto grofa Buriana, katero imenuje »dvoumen korak avstrijske vlade«, ki je le »del tevtourske goljufije«.

Clemenceaujeva izjava v senatu.

Pariz, 18. septembra. Po otvoritvi današnje seje francoskega senata je ministrski predsednik Clemenceau izpregovoril o avstroogrski mirovni ponudbi. V svojem govoru je ponudbo popolnoma odklonil ter izjavil: Naša zmaga še ni popolna. Pri štiriletnih težkih bojih se je armada nemškega cesarja umaknila. Prišel je dan, katerega so naši predniki napovedovali pol stoletja. Naši otroci končavajo veliko delo, ki so ga pričeli naši očetje. Naši vojaki hočejo boj zmagovalno nadaljevati, dokler ne napoči trenutek, ko bo sovražnik spoznal, da je med pravico in hudodelstvom pogodba nemogoča. Vojaška odločitev, za katero je Nemčija vedno nastopala, nas sili, da nada-

lujemo boj. Mi ne iščemo miru, mi hočemo le pravičen in trajen mir za one, ki pridejo za nami, da bodo obvarovani grozot preteklosti. Vi sinovi domovine, pojdite in osvobodite narode zadnjih strahot, pojdite in zmagajte! Cela Francija, celo misleče človeštvo je z vami!

Papež in Burianova mirovna ponudba.

Stockholm, 18. septembra. Londonški »Daily Mail« poroča iz Rima: Avstroogrsko mirovna ponudba se je tukaj pričakovala. Kako stališče zavzame papež napram Burianovi noti, še ni znano. Merodajni bodo zanj najbrže sedanji odnosi. Vatikan pa polaga veliko važnost na avstrijsko iniciativo, ki nas približa miru, četudi bi ne dosegla svojega namena.

Berlin, 18. septembra. »Berliner Tagblatt« poroča, da Vatikan ne bo odgovoril na mirovno noto.

Angleški glasovi.

London, 18. septembra. Angleško časopisje v ogromni večini zavzema odklonilno stališče napram avstroogrski mirovni ponudbi. »Stear« izjavlja: Nemčija mora ven iz svojega vojaškega brloga in mora javno povedati, je-li pripravljena odpovedati se svojemu vojaškemu častihlepu v Rusiji, Rumuniji, Belgiji in povsod drugod. »Pal Mal Gazette« pravi: Naš glavni pogoj za mir je, da se ne razpravlja, ampak da se naši predlogi ali sprejmejo, ali pa odklonijo.

Medzavezniška delavska konferenca.

London, 19. septembra. Predsednik medzavezniške delavske konference v Londonu je glede avstroogrsko note izjavil, da je dolžnost konference, vsak korak k miru trezno presojati. Henderson je naznanil, da ruski delegati niso dospeli. Balfour pa je obljubil, da jim omogoči prihod v Anglijo.

Orlando odpotoval v Francijo.

Chiasso, 18. septembra. Agenzia Stefani poroča iz Turina, da je ministrski predsednik Orlando odpotoval včeraj v Pariz.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

K št. 221.

Razglas.

S tem se v zmislu prvega odstavka § 83. a) pravil razglašja, da je c. kr. deželna vlada za Kranjsko od izrednega obnega zbora dne 26. maja 1917 v zmislu cesarske naredbe z dne 4. januarja 1917, drž. zak. št. 6, spremenjena in po zakonu od 20. novembra 1917, drž. zak. št. 457, popravljena blagajnična pravila z odlokom od 16. avgusta 1918, št. 19.858, odobrila, ter stopijo

dne 1. oktobra 1918

definitivno v veljavo.

V bistvenih, zlasti na plačilno dolžnost delodajalcev in zavarovancev ter na dajatve blagajne se nanašajočih spremembah obvestili se bodo p. n. interesi še posebej, v kolikor te še niso bile razglašene ob provizoričnem uveljavljanju pravil s tuuradno okrožnico od 25. junija 1917, k št. 154.

Natančnejša pojasnila se dobi v blagajni, Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje, vsak delavnik od 8. ure dopoldne do 1. ure popoldne, kjer so na vpogled tudi pravila. Po njih dotisku oddajala bo blagajna pravila do 15. oktobra t. l. brezplačno, pozneje pa po 1 K izvod. (Naredba ministrstva za notranje zadeve od 24. marca 1898, št. 8401.)

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani,

dne 12. septembra 1918.

Mihael Rožanec s. r., načelnik.

Razpis.

Deželni odbor kranjski razpisuje

dvanajst službenih mest za provizorne strežnike moškega spola v deželni blaznici na Studencu.

S to službo je spojena pravica do prostega stanovanja (brez družine), hrane, službene obleke in nagrade mesečne 60 K v prvem letu, 80 K v drugem letu. Deželni odbor bo predlagal deželnemu zboru, da se smejo strežniki po dveletnem zadovoljivem poskusnem službovanju in po prestatem strežniškem izpitu stalno namestiti s pravico do časovnega napredovanja in starostne preskrbe. Začetna plača po definitivnem imenovanju znaša 1200 K; od 6. leta naprej imajo definitivni strežniki pravico do 8 v pokojnino vstevnih triletnic po 150 K, tako, da bi znašala polna pokojnina po 30 letih definitivnega službovanja letno 2400 K; naravni užitki ostanejo kakor v prvih letih nespremenjeni. Za časa provizornega službovanja v prvih dveh letih velja za obojestransko odpoved 14 dnevni rok. V smislu službenih določil za provizorne strežnike prosilci ne smejo biti stari manj kot 25 in ne več kot 35 let. Prošnje, katerim je priložiti dokazilo telesne sposobnosti, rojstni list, domovnico, zadnje šolsko spričevalo ter spričevalo o navedenosti kakortudi izkaz o dosedanjem službovanju, je vlagati osebno pri vodstvu deželnih dobrotelnih zavodov v Ljubljani do 10. oktobra 1918. Tam se dobivajo tudi podrobnejša pojasnila.

Postranski zaslužek

se nudi osebi, ki prevzame pri nekem društvu pobiranje članarine in raznašanje društvenih razglasov. Pogoj je točnost in poštenost. Pisane ponudbe naj se pošljejo na upravništvo „NAPREJA“.

Išče se raznašalca

za raznašati „NAPREJ“ v Hrastnik in okolico. Zglasi naj se v konsumnem društvu v Hrastniku vsaj do 24. t. m. Nastop z 1. oktobrom.

SIGORIN STENICE

zatre čudovito naglo

Vzorčna steklenica 4 K, velika steklenica 16 K, brizgalnica 2 K. Dobiva se v lekarnah in drogerijah. Glavna zaloga za Avstro-Ogrsko: Lekarna pri upanju (Apotheke zur Hoffnung): Pécs 46, Ogrsko. Glavne prodaje v Ljubljani: v drogerijah Anton Kanc in B. Čvančara („Adrija“) ter v lekarnah Gabrijel Piccoli, Dunajska cesta in M. R. Sušnik, Marijin trg.

GORICA - F. Batjel - LJUBLJANA - Stalna ulica 2-4 - Stari trg št. 28. Trgovina in mehanična delavnica.

Moška in ženska dvokolesa

Se s staro prevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije. Posebno nizka cena za preprodajalca.